

Ενδιάμεση αναθεώρηση της Ατζέντας Κοινωνικής Πολιτικής: Επιτεύγματα και Προοπτικές

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ 	Άννα
ΚΑΡΑΜΑΝΟΥ	
ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ	
Πρόεδρος της Επιτροπής Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ίσων Ευκαιριών	

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ	
Ενδιάμεση αναθεώρηση της Ατζέντας Κοινωνικής Πολιτικής: Επιτεύγματα και Προοπτικές "Ίσες Ευκαιρίες και Αποφυγή Διακρίσεων"	Βρυξέλλες, 20.3.2003

Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβόνας, η Ευρωπαϊκή Ένωση έθεσε ένα νέο στρατηγικό στόχο για την επόμενη δεκαετία: να καταστεί η πλέον ανταγωνιστική, δυναμική και εδραιωμένη στη γνώση οικονομία στον κόσμο, μια οικονομία ικανή να πετύχει μακροχρόνια οικονομική ανάπτυξη, περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας, καθώς και μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή.

Η προώθηση της ισότητας γυναικών και αντρών, η οποία αποτελεί ένα σημαντικό τμήμα της Κοινωνικής Ατζέντας, όπως αυτή υιοθετήθηκε στη Νίκαια, σημαίνει ότι ο συγκεκριμένος παράγοντας πρέπει να ενταχθεί σε κάθε πολιτική που σχετίζεται τόσο με τις

εργασιακές, όσο και με τις συνθήκες διαβίωσης των πολιτών.

Επιπλέον, η εντατική προώθηση μιας πολιτικής ίσων ευκαιριών γυναικών και ανδρών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την επίτευξη μιας ουσιαστικής οικονομικής και κοινωνικής συνοχής. Μας ικανοποιεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Στρατηγική Απασχόλησης έδωσε περισσότερη έμφαση στην ισότητα των φύλων, συμπεριλαμβάνοντάς την στους τέσσερις πυλώνες, αλλά και σε αρκετές, πολύ συγκεκριμένες, Κατευθυντήριες Γραμμές για τα Εθνικά Σχέδια Δράσης.

Αποτελεί ουσιαστική πρόοδο η αύξηση του ποσοστού απασχόλησης των γυναικών από 50,8% το 1997 σε 54% το 2000, όπως ο καθορισμός ως στόχου για την γυναικεία απασχόληση το 57% ως το 2005 και το 60% ως το 2010. Υπήρξε επίσης θετική εξέλιξη αναφορικά με την ενσωμάτωση της διάστασης της ισότητας στις κατευθυντήριες γραμμές, όσο και με την εφαρμογή της σε επίπεδο κρατών μελών.

Ιδιαίτερα σημαντική υπήρξε η συμβολή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μέσω των συστάσεων της προς τα κράτη μέλη, οι οποίες στόχευαν να συμπεριληφθεί η ισότητα των φύλων στα Εθνικά Σχέδια Δράσης. Επιπλέον, ο στόχος της ισότητας των φύλων ενσωματώθηκε στους Διαρθρωτικούς Κανονισμούς 2000-2006, με τους οποίους τονίζεται ότι ο συγκεκριμένος στόχος πρέπει να συμπεριληφθεί σε κάθε πρόγραμμα των κρατών μελών. Όσον αφορά τα Διαρθρωτικά Ταμεία, η ενσωμάτωση της διάστασης της ισότητας είναι ιδιαίτερα εμφανής στα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα -κυρίως από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο-, τόσο στον τομέα της εκπαίδευσης, όσο και σε αυτόν της επαγγελματικής κατάρτισης.

Ωστόσο, παρά την πραγματοποιηθείσα πρόοδο, οι κοινωνικο-οικονομικές ανισότητες εξακολουθούν να υφίστανται και η συμμετοχή των γυναικών στην αγορά εργασίας είναι μικρή. Η Επιτροπή Δικαιωμάτων των Γυναικών και Ίσων Ευκαιριών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της οποίας έχω την τιμή να προεδρεύω, προβληματίζεται ιδιαίτερα σχετικά με την περιορισμένη σημασία που δίνουν τα περισσότερα κράτη μέλη στο θέμα της ενσωμάτωσης της οπτικής του φύλου στις πολιτικές απασχόλησης που υιοθετούν.

Το ποσοστό απασχόλησης των γυναικών στην Ευρωπαϊκή Ένωση παραμένει κατά περίπου 19% χαμηλότερο του αντίστοιχου ποσοστού των αντρών. Το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι κατά 3% υψηλότερο του ποσοστού ανεργίας των αντρών. Ο οριζόντιος και κάθετος διαχωρισμός των φύλων στην αγορά εργασίας είναι πάντα παρών και οι γυναίκες κατέχουν τα "πρωτεία"/υπερεκπροσωπούνται σε θέσεις εργασίας μερικής απασχόλησης, αβέβαιου χαρακτήρα και χαμηλής εξειδίκευσης. Είναι ιδιαίτερα απογοητευτική η απουσία εθνικών στόχων για τη μείωση των μισθολογικών διαφορών, για την αποτυχία διαμόρφωσης επαρκών υπηρεσιών φύλαξης παιδιών, για τις περιορισμένες πρωτοβουλίες σχετικά με τη μείωση των μισθολογικών αποκλίσεων και για την απουσία νέων δράσεων για την προώθηση των γυναικών στις διαδικασίες λήψης των αποφάσεων. Οι διακρίσεις με βάση το φύλο στον τομέα της απασχόλησης εξακολουθούν να προβληματίζουν όλα τα κράτη, ακόμη και όσα έχουν χαμηλά ποσοστά ανεργίας. Πολλές κατηγορίες γυναικών, κυρίως γυναίκες με ειδικές ανάγκες ή μετανάστριες, αντιμετωπίζουν αυτές τις διακρίσεις σε διπλάσιο, αν όχι σε πολλαπλάσιο βαθμό.

Στην προσπάθεια τους για εργασιακή και επαγγελματική εξέλιξη, οι γυναίκες

εξακολουθούν να προσκρούουν σε απαράδεκτα φορολογικά, εκπαιδευτικά, κοινωνικά και πολιτισμικά εμπόδια. Αυτό που συντελεί καθοριστικά ώστε οι γυναίκες να υπερεκπροσωπούνται μεταξύ των φτωχών του κόσμου είναι ο άνισος τρόπος με τον οποίο κατανέμονται η αμειβόμενη απασχόληση και η μη αμειβόμενη οικιακή εργασία. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή μας υποδέχτηκε με ικανοποίηση τις κοινοτικές πρωτοβουλίες που έχουν ως στόχο την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού. Τονίσαμε ταυτόχρονα την ανάγκη να συμπεριληφθεί η οικονομική αυτονομία των γυναικών μεταξύ των κύριων κοινοτικών στόχων, όπως επίσης να αναμορφωθούν τα συστήματα κοινωνικής προστασίας, ούτως ώστε να διασφαλιστούν η βελτίωση της ατομικής ασφάλειας και της αυτονομίας των γυναικών.

Η Επιτροπή μας υποδέχθηκε με την ίδια ικανοποίηση την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να παρουσιάσει ένα σχέδιο Οδηγίας σχετικά με την εξάλειψη των διακρίσεων με βάση το φύλο και σε άλλους τομείς πέραν αυτού της απασχόλησης (Άρθρο 13), αφού, παρά τους στόχους της Συνθήκης, καμία ουσιαστική πρόοδος δεν έχει επιτευχθεί ως προς την ένταξη της οπτικής του φύλου σε συγκεκριμένα μέτρα δράσης. Η διαδικασία κοινωνικής ενσωμάτωσης απαιτεί την ουσιαστική ένταξη της οπτικής του φύλου, όπως είναι, για παράδειγμα, η συμμετοχή των γυναικών στην οικονομική, πολιτική, δημόσια και επιστημονική ζωή.

Στα μέτρα στόχους θα πρέπει να ληφθεί υπ' όψη η αλληλεξάρτηση των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών παραγόντων, που διαμορφώνουν τις συνθήκες ζωής των γυναικών και αποτρέπουν την ίση συμμετοχή τους σε διαδικασίες λήψης αποφάσεων. Στη Στρατηγική Απασχόλησης η επιδίωξη της

ισότητας θα πρέπει να επιδιωχθεί μέσω μίας προσέγγισης για την ενσωμάτωση της ισότητας (gender mainstreaming) σε όλους τους πυλώνες των Κατευθυντήριων Γραμμών, καθώς και μέσω της λήψης μέτρων θετικής δράσης, σύμφωνα με τον τέταρτο πυλώνα, ο οποίος συγκεκριμένα αντιμετωπίζει ζητήματα ίσων ευκαιριών.

Δυστυχώς όμως, η διάσταση της ισότητας των φύλων δεν ενσωματώθηκε στους τρεις πρώτους πυλώνες, οι οποίοι αφορούν σε καθοριστικού χαρακτήρα πολιτικές, όπως οι ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας, η επιχειρηματικότητα ή η δια βίου εκπαίδευση και κατάρτιση. Γι αυτό και θα πρέπει να ενισχυθεί και να διασαφηνιστεί η διατύπωση των Κατευθυντήριων Γραμμών σε όλους τους πυλώνες, έτσι ώστε να διασφαλιστεί μια ουσιαστική προσέγγιση της διάστασης της ισότητας (gender mainstreaming). Ο στόχος της προσέγγισης αυτής είναι προφανής. Από τη μία πλευρά, η πρόσβαση των γυναικών στη δια βίου εκπαίδευση και ιδιαίτερα στις σύγχρονες τεχνολογίες της πληροφορίας, από την άλλη η συμμετοχή τους σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης, θα τους προσφέρουν ένα πιο ευρύ φάσμα επιλογών απασχόλησης και καριέρας και ως εκ τούτου υψηλότερη ικανοποίηση από το επάγγελμά τους.

Για το λόγο αυτό, έχει ζωτική σημασία να μειώσουμε το χάσμα που υπάρχει ανάμεσα σε όσους έχουν πρόσβαση στη διαρκή κατάρτιση και στις νέες τεχνολογίες της πληροφορίας και σε όσους είτε είναι αποκλεισμένοι από αυτές είτε υποεκπροσωπούνται –κυρίως γυναίκες. Στο πλαίσιο της Ατζέντας Κοινωνικής Πολιτικής, όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς και κοινωνικοί οργανισμοί -και δη οι κοινωνικοί εταίροι και οι γυναικείες οργανώσεις- σε τοπικό, εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, θα πρέπει να αναλάβουν ενεργό ρόλο στο σχεδιασμό και τη διαχείριση των νέων πολιτικών.

Παρά τις ενθαρρυντικές πρωτοβουλίες που έλαβαν τα κράτη μέλη για την εναρμόνιση επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, θεωρούμε ότι η πρόοδος που σημειώθηκε δεν είναι ακόμη ικανοποιητική. Σχετικά με αυτό, οι κοινωνικοί εταίροι οφείλουν να διαδραματίσουν έναν ρόλο καθοριστικού χαρακτήρα: οφείλουν να προωθήσουν ένα επαγγελματικό περιβάλλον φιλικό προς την οικογένεια, ώστε να επιτευχθεί ένας ελαστικός διακανονισμός του ωραρίου και να υποστηριχθούν σχέδια και προγράμματα για τις γονικές άδειες.

Θα πρέπει ακόμη να υπάρξει μεγαλύτερη ενθάρρυνση προς τα κράτη μέλη, ώστε να παρέχουν περισσότερες υπηρεσίες υγείας για τα παιδιά και για άλλα εξαρτημένα άτομα. Δυστυχώς, τα περισσότερα κράτη μέλη ελάχιστη σημασία έδωσαν στην αντιμετώπιση του προβλήματος των μισθολογικών διαφορών με βάση το φύλο. Πρέπει, μάλιστα, στο σημείο αυτό να θυμίσουμε την απόφαση της Συνόδου Κορυφής της Στοκχόλμης, σύμφωνα με την οποία το Συμβούλιο, από κοινού με την Επιτροπή, θα αναπτύξει κάποιους δείκτες, που θα διασφαλίζουν πως δεν θα υπάρχουν μισθολογικές διαφοροποιήσεις με βάση το φύλο. Θεωρούμε ότι είναι σημαντικό να οριστούν τέτοιοι δείκτες για τους μισθούς και τα εισοδήματα τόσο πληθυσμιακών ομάδων διαφορετικής ηλικίας και προέλευσης, όσο και ομάδων που ανήκουν σε κάποια εθνική μειονότητα. Ευχόμαστε επίσης ότι θα εισαχθούν συγκεκριμένοι εθνικοί ποσοτικοί στόχοι και ημερομηνίες-στόχοι για την αντιμετώπιση των μισθολογικών διαφορών.

Τέλος, θα πρέπει να τονίσουμε το σημαντικό ρόλο που διαδραμάτισαν τα Διαρθρωτικά Ταμεία στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ γυναικών και αντρών και, ειδικότερα, αναφορικά με το στόχο να δημιουργηθούν

περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και να ληφθούν μέτρα για την επαγγελματική επανακατάρτιση. Ως προς αυτό, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί και να ενδυναμωθεί ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου στην υποστήριξη και εφαρμογή της Στρατηγικής Απασχόλησης -μέσω της ενδιάμεσης αναθεώρησης των προγραμμάτων 2000-2006- και της διαδικασίας κοινωνικής ενσωμάτωσης.